

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	42997
Nom	Ciutadania cosmopolita i desenvolupament humà
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	5.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2136 - M.U. Ètica i Democr. 2012	Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació	1	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2136 - M.U. Ètica i Democr. 2012	2 - Ciutadania i democràcia en un món global	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
PEREZ ZAFRILLA, PEDRO JESUS	170 - Filosofia del Dret, Moral i Política

RESUM**Descripció / Continguts**

L'ascens dels populismes, la recessió de la democràcia en el món, els nous equilibris geopolítics i el poder adquirit per les grans tecnològiques, plantegen noves qüestions de caràcter ètic, polític, geoestratègic i econòmic que són actualment objecte de debat, tant en l'acadèmia com en diferents fòrums nacionals i internacionals:

Com podem afrontar la crisi de la democràcia?

Quines propostes hi ha per a articular una ciutadania cosmopolita en un context global de recessió democràtica?

Fenòmens com la pandèmia o les crisis econòmiques, justifiquen que hàgem de prioritzar les vies tecnocràtiques sobre les democràtiques com a manera de resoldre els problemes globals?

En la constel·lació postnacional confirmada per les noves entitats polítiques transnacionals, com la Unió Europea, i les econòmiques, com les grans tecnològiques, han perdut la seua vigència també les idees de democràcia i de sobirania popular?

Quin model de desenvolupament pot contribuir millor a erradicar la pobresa?

N'hi ha prou amb la cooperació al desenvolupament o hem de transitar a un imperatiu de la solidaritat?

Quines motivacions impulsen als subjectes en el consum de béns i en el comportament en internet?

Aquest curs tracta de respondre a aquestes i a altres qüestions. Per a fer-ho, la matèria està dividida en dues parts:

En la primera part s'aborden aspectes relatius al cosmopolitisme, la geopolítica i la crisi de la democràcia en el panorama mundial. S'examinaran diverses teories sobre la ciutadania cosmopolita; analitzarem els mètodes del populisme per a manipular el discurs públic, socavar la democràcia i transitar a sistemes il·liberals; avaluarem el funcionament dels diferents fòrums i institucions transnacionals; coneixerem com les decisions dels organismes tecnocràtics responen a interessos geopolítics i com aqueixes decisions són percebudes per la ciutadania. Finalment, exposarem els processos de democratització desenvolupats als països pobres.

En la segona part del curs s'aborden diferents dimensions de l'Ètica del desenvolupament. Entre altres, examinarem les bases socials, psicològiques i neuronals de la pobresa. Analitzarem el fenomen de la *aporofobia i el seu revers, la protecció de l'estatus. Avaluarem la teoria de les capacitats; mesures per a eliminar la pobresa, com la renda bàsica, així com les condicions que fan possible una vida digna. D'altra banda, es posarà en connexió les tendències psicològiques que subjauen a les dinàmiques de consum de béns de mercat en la societat capitalista amb les bases psicològiques del comportament humà en l'entorn digital i que produeixen patologies socials, com els línxaments en línia o l'exhibicionisme moral. Finalment, seran objecte d'estudi la relació entre desenvolupament i democràcia; el paper de les ajudes a la cooperació en el marc de les polítiques d'acció exterior; o els models de desenvolupament alternatius pensats des dels països pobres

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENTATGE (RD 822/2021)

2136 - M.U. Ètica i Democr. 2012

- Conèixer i saber utilitzar els models de racionalitat pràctica i l'argumentació moral i política.
- Conèixer i aplicar els drets fonamentals i d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones, els principis d'igualtat d'oportunitats i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat i els valors propis d'una cultura de la pau i de valors democràtics.
- Conèixer les distintes teories de la ciutadania i la democràcia, així com les qüestions estretament lligades a aquestes, com ara interculturalitat, desenvolupament humà, justícia global i ètica cívica.
- Comprendre críticament el caràcter de permanència i historicitat dels valors morals i democràtics, així com els diversos corrents i tendències per encarnar-los, tant a nivell nacional com internacional, amb una referència especial a l'ètica del desenvolupament.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Projectar sobre problemes concrets els seus coneixements i saber resumir i extreure els arguments i les conclusions més rellevants per a la seva resolució.
- Participar en debats i discussions, dirigir-los i ser capaços de resumir-los i extraure d'ells les conclusions més rellevants.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

Després del procés d'ensenyament-aprenentatge, l'alumne serà capaç de:

- Dilucidar si els processos actuals de globalització política tenen una legitimació democràtica suficient.

- Reconéixer les diferents aproximacions al cosmopolitisme i el seu caràcter idealista o realista.
- Identificar com es construeixen i es mantenen les hegemonies a nivell geopolític.
- Conéixer les causes de l'auge del populisme i les seues tècniques de manipulació del discurs públic.
- Reconstruir històric-críticament els processos de democratització desenvolupats en l'últim segle.
- Discriminar entre els diferents models de desenvolupament, i els avantatges i inconvenients de cadascun.
- Reflexionar sobre el model de consum en les societats capitalistes.
- Comprendre les bases socials, psicològiques i econòmiques de la pobresa.
- Saber distingir entre les diferents formes de *aporofobia (directa i obliqua) i la seua connexió amb la protecció de l'estatus.
- Identificar les tendències psicològiques que subjauen al comportament humà en el consum de béns i en l'entorn digital.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Precedents de la ciutadania cosmopolita

Precedents històrics del cosmopolitisme: Dret romà, pensament estoic, iusnaturalisme, Francesc de Vitària.

2. El ideal cosmopolita

El cosmopolitisme kantianà

3. El realisme polític

Lectura realista dels conflictes geopolítics, d'air i de hui: Tucídides, Maquiavelo, Schmitt.

4. Posició intermèdia: Habermas

La vigència dels postulats kantians en la constelació posnacional.

5. El paradigma transicional

Anàlisi dels processos de globalització del segle XX.

6. La ment política

La dimensió emocional del comportament polític: baixos cognitius, fixació del marc i creació del rellat. La manipulació del discurs públic i formació de hegemonies.

7. Crisi de la democràcia

La democràcia iliberal i els organismes tecnocràtics: vectors del populisme.

8. Història conceptual de l'economia

De la oikonomia aristotèlica a la societat consumista: economia, mercat i consum.

9. La cerca de estatus en el món online

Afan d'emulació, polarització artificial i opinions luxoses.

10. Aporofòbia i protecció de l'estatus

Aporofòbia directa i aporofòbia oblicua. La protecció del estatus como patologia social.

11. Amartya Sen: pobresa i agència

Teoria de les capacitats: Preferències adaptatives i renda bàsica.

12. Denis Goulet: Humanitzar el desenvolupament

Models de desenvolupament. Felicitat i acumulació de bens: ser més o tenir més.

13. El enfocue institucional del desenvolupament

Acemoglu i Robinson: Les institucions com a claus del desenvolupament (i del subdesenvolupament) del pobles.

14. La insubordinació fundant

Marcelo Gullo: La insubordinació ideològica i el impuls estatal com motors del desenvolupament

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	26,00	100
Tutories reglades	2,00	100
Seminaris	2,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	5,00	0
Elaboració de treballs individuals	15,00	0
Estudi i treball autònom	40,00	0
Resolució de casos pràctics	15,00	0
TOTAL	105,00	

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia d'ensenyament-aprenentatge habitual serà la de seminari de treball, per la qual cosa és imprescindible que hi hagi un estudi previ i autònom per part de l'alumnat i una discussió i participació en les sessions de seminari que són obligatòries.

D'altra banda, s'informarà dels congressos i seminaris i altres activitats en què els alumnes poden participar, obtenint amb això crèdits del Programa.

AVALUACIÓ

L'avaluació té un caràcter continu, flexible i personalitzat, de manera que cada alumne establirà un pla de treball singularitzat segons l'àrea del qual provingui, els interessos que manifesti en la investigació i les seves inquietuds professionals. Els criteris d'avaluació més comuns s'estableixen entorn de tres àrees:

- Assistència i participació significativa en classes i seminaris;
- Capacitat d'anàlisi crítica i claredat en les exposicions;
- Presentació de treballs finals de les respectives matèries, seguint els criteris científics internacionals.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- ACEMOGLU, Daron y ROBINSON, James. Por qué fracasan los países. Los orígenes del poder, la prosperidad y la pobreza. Barcelona: Deusto, 2017.
- BRENNAN, Jason. Contra la democracia. Barcelona: Planeta, 2018.
- CONILL, Jesús. Horizontes de economía ética. Aristóteles, Adam Smith, Amartya Sen. Madrid: Tecnos, 2004.
- CORTINA, Adela. Por una ética del consumo. La ciudadanía del consumidor en un mundo global.

Madrid: Taurus, 2002.

----- Aporofobia, el rechazo al pobre. Barcelona: Paidós, 2017.

----- Ética cosmopolita. Barcelona: Paidós, 2021.

DINAMOND, Larry. "Is the third wave over?". *Journal of Global Development*, vol.7, núm.3, 1996, pp.20-37.

ELSTER, John. *Uvas amargas: la subversión de la racionalidad*. Barcelona: Península, 1998.

GOULET, Denis. *Ética del desarrollo. Guía teórica y práctica*. Madrid: EIPALA, 1999.

GULLO, Marcelo. *La insubordinación fundante. Breve historia de la construcción del poder de las naciones*. Caracas: El perro y la rana, 2015.

HABERMAS, Jürgen. *El Occidente escindido: pequeños escritos políticos X*. Madrid: Trotta, 2006.

HUNTINGTON, Samuel. *La tercera ola. La democratización a finales del siglo XX*. Barcelona: Paidós, 1994.

- KANT, Immanuel. *Sobre la paz perpetua*. Madrid: Alianza, 2001.

LAKOFF, George. *No pienses en un elefante: lenguaje y debate público*. Madrid: Editorial Complutense, 2007.

LEVITSKY, Steven y ZIBLAT, Daniel. *Cómo mueren las democracias*. Barcelona: Paidós, 2018.

MAQUIAVELO, Nicolás. *Discursos sobre la primera década de Tito Livio*. Madrid: Alianza, 1996.

MOUNK, Yascha. *El pueblo contra la democracia*. Barcelona: Paidós, 2018.

PÉREZ ZAFRILLA, Pedro Jesús. Marcos mentales: ¿marcos morales? *Deliberación pública y democracia en la neopolítica*, *Recerca. Revista de pensament i anàlisi*. Núm.22, 2018, pp.91-110.

----- Polarización artificial: cómo los discursos expresivos inflaman la percepción de polarización política en internet, *Recerca. Revista de pensament i anàlisi*, 26 (2), 2021, pp.1-23.

----- El tribalismo digital, entre la furia y la farsa: pinchemos la burbuja de la polarización artificial en internet, *Opinião Pública*, 28 (1), 2022, pp.33-61.

----- El reverso de la aporofobia: la protección del estatus como patología social, *Daimon* (en prensa).

SCHMITT, Carl. *El concepto de lo político*. Madrid: Alianza, 1999.

SEN, Amartya. *Desarrollo y libertad*. Barcelona: Planeta, 1999.

TUCÍDIDES. *Historia de la guerra del Peloponeso*. Madrid: Gredos, 2000.

VITORIA, Francisco de. *Relectio de indis: carta magna de los indios*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1989.